

ФЕНОМЕН ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ПОЛІТОЛОГІЇ

Розглянуто феномен гібридної війни як одного з типів війн четвертого покоління та визначено його головні ознаки. Висвітлені підходи вітчизняних і зарубіжних, зокрема, американських і російських, політологів до цієї проблеми. Розглянуто п'ять ключових характеристик гібридних воєн, зокрема, ту, яка визначає сутність гібридної війни ідентоцид, тобто знищення національно-державної громадянської ідентичності країни-суперника. Доведено, що головними складовими гібридного протистояння є економічна, інформаційна і військова.

Ключові слова: гібридна війна; мережево-центрична війна; агресія; Україна; РФ.

Постановка проблеми. У XXI столітті наша держава зіткнулася із безпрецедентним актом гібридної агресії з боку свого північного сусіда – Російської Федерації. На першому етапі політична еліта, служби безпеки і населення виявилось неготовими до масованої атаки у військовій, економічній та інформаційній сферах. Гібридну війну – *hybrid warfare* – можна у найзагальніших рисах визначити як будь-які дії ворога, який швидко та гнучко використовує комбінації дозволеної зброї, партизанську війну, тероризм, злочини на полі бою, економічний та інформаційний впливи тощо. Отже, актуальність даного дослідження визначається рядом зовнішньополітичних чинників, головними з яких, на думку авторів, є небезпечне поширення гібридних конфліктів і необхідність вироблення ефективної стратегії протидії таким загрозам для України.

Аналіз попередніх публікацій. Американська школа аналізу феномену гібридної війни, історичних передумов і особливостей появи такого виду конфліктів, його складових і етапів розвитку репрезентована насамперед працями та Френка Г. Гоффмана [1], який вважається засновником концепції гібридної війни, фундатором визначення такого поняття в сучасній політичній науці. Відзначимо також науковий доробок полковника Стівена С. Віллемсона [2] та Натана Фрейера, професора Інституту операцій з підтримки миру та стабільності Військового коледжу армії США [3], присвячений аналізу війн четвертого покоління та мережево-центричних війн. У працях офіцерів ВМФ США віце-адмірала Артур К. Чебровскі та Джон Х. Гарстка [4] аналізуються гібридні загрози та виклики з точки зору оборонної стратегії США.

Російська наукова школа також приділяє неабияку увагу феномену гібридної війни, зокрема, у контексті «протистояння Росії та Заходу» [5]. Впливовий

російський конфліктолог Андрій Манойло аналізує феномен гібридної війни у тісному зв'язку з т. зв. «кольоровими революціями» на пострадянському просторі, в т. ч. в Україні, та в інших регіонах світу [6]. Російський політолог, член-кореспондент Академії військових наук РФ Олександр Бартош розглядає гібридну війну як елемент стратегії НАТО «керованого хаосу» в протистоянні СРСР, а тепер Росії, а також підкреслює зв'язок гібридних війн та кольорових революцій, які на пострадянському просторі насамперед «завдають удару по національним інтересам та безпеці Росії» [7]. Інші російські дослідники, такі як В. Акулінін [8], О. Будаєв [9] також приділяють значну увагу феномену гібридної війни, проте, підкреслимо їх заангажованість і тенденційність, оскільки вони характеризують гібридну війну лише як метод здійснення зовнішньої політики Сполученими Штатами Америки, зокрема, в латиноамериканському регіоні.

Серед праць українських дослідників відзначимо напрацювання відомого українського політолога Євгена Магди [10–12], що зосереджені на з'ясуванні не лише сутності та складових феномену гібридної війни, але й на аналізі впливу даного чинника на міжнародний імідж України, євроінтеграційну стратегію нашої держави та ін. Варто зазначити й праці українських учених Бориса Парахонського [13], Михайла Требіна [14], Галини Яворської [15] та ін. Відмітимо також комплексне дослідження науковців НІСД «Світова гібридна війна: український фронт» [16].

Метою цієї розвідки є з'ясування сутності та головних ознак гібридної війни як одного з типів війн четвертого покоління, визначення її основних складових вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Аналіз публікацій, присвячених військовій теорії та практиці свідчить, що традиційне розуміння війни

змінюється та вимагає корекції. Власне, є два крайні погляди на проблему. Згідно з одним, традиційне бачення війни (*way of war*) застаріло і не може сприяти вирішенню проблем безпеки, які ставить перед нами XXI ст. Прибічники іншого підходу стверджують, що трансформується характер та сутність війни, але незмінною залишається її природа. Не викликає сумнівів лише той факт, що традиційна війна як військове зіткнення двох держав чи блоків із визначеними політичними цілями вже відійшла у минуле [11].

Традиційно у воєнній теорії застосовують низку специфічних критеріїв типізації воєнного конфлікту, які уможливають врахування всіх його основних аспектів. Найбільш розробленою у сучасній військовій науці є теорія звичайної, або конвенційної (*conventional*), війни. Її можна охарактеризувати як війну звичайними озброєннями звичайними методами, що ведеться державами з використанням регулярних військ. Така війна складається з операцій, які, у свою чергу, включають битви і бої наступального або оборонного характеру [16, с. 23].

У рамках теорії звичайних війн у 1980-ті роки почали формуватися уявлення про їхні покоління. *Перше* покоління війн асоціюється з масованим використанням гладкоствольної зброї у статичних, неманеврених битвах, апофеозом яких були наполеонівські війни. *Друге* покоління пов'язане з появою нарізної зброї і можливостями стратегічних перекидань військ за допомогою залізниць. Використання зброї і людської сили залишалось масованим. Прикладом є Перша світова війна. *Третє* покоління пов'язане з появою важкої бронетехніки, яка дозволяла здійснювати глибокі тактичні і оперативні маневри, які іноді вели до перемоги у блискавичній війні (*Blitzkrieg*). Прикладом є Друга світова війна.

Згідно з теорією поколінь війн, два перших вважаються лінійними війнами, оскільки в них боротьба ведеться через пряме зіткнення бойових порядків, або ліній. З третього покоління можна говорити про нелінійну війну, у якій перевага досягається через маневр, тактичну і оперативну майстерність використання військових інструментів. У цьому розумінні всі сучасні війни нелінійні.

Війни *четвертого* покоління військові теоретики уявляли як певною мірою футуристичний феномен, у якому провідну роль відіграють проривні технічні інновації, такі як високоефективна зброя спрямованої дії (лазери, електромагнітні гармати і т. п.), дистанційно керовані пристрої і роботи, комп'ютеризовані мережі зв'язку, інформації та спостереження [2].

Характер сучасних та майбутніх війн напряму визначається тенденціями розвитку форм та способів ведення збройної боротьби. Серед них варто відзначити [11]:

1) зростання значення стратегічного неядерного стримування супротивника шляхом масового оснащення військ новітніми засобами збройної боротьби для ведення неядерних, неконтактних (дистанційних) бойових дій;

2) підвищення ролі динамічності та маневреності в діях військ на розрізаних напрямках з широким застосуванням сил швидкого реагування, аеромобільних військ і військ спеціального призначення;

3) розширення простору та масштабів збройної боротьби, перенесення бойових дій із землі і поверхні морів у повітря, під воду та в космос. Одночасне вогневе та електронне ураження військ, об'єктів тилу, економіки, комунікацій на всій території супротивника;

4) зростання ролі протиборства в інформаційній сфері та використання новітніх інформаційних технологій;

5) боротьба з міжнародним тероризмом, створення експедиційних сил для проведення миротворчих і антитерористичних операцій.

Технології, як передбачалось, мали кардинально змінити форми і методи ведення війни. У чистому вигляді прикладів таких війн досі не існує. Однак під загальною «шапкою» назви війн четвертого покоління зрештою виникла ціла низка більш прикладних теорій, зокрема, теорії мережево-центричної війни і гібридної війни.

Концепція мережево-центричної війни (*network-centric warfare*) є суто американською. Вона пов'язана з так званою революцією у військових справах (*Revolution in Military Affairs, RMA*) після операції США у Перській затоці у 1991 р. Ідея мережево-центричної війни полягає в досягненні максимальної адаптивності дій військ завдяки майже тотальному застосуванню інформаційних технологій, які розповсюджуються до рівня окремих бойових одиниць. У такій війні окремі підрозділи здатні діяти автономно і, водночас, узгоджено в єдиній системі для досягнення спільної мети перемоги [16, с. 24].

Відтак, з'явилися такі поняття, як «*hybrid warfare*» – гібридна війна. Цей термін має на меті дати визначення новим явищам та феноменам XXI ст. Варто наголосити, що розробка теоретичного підґрунтя (чи осмислення) ще в процесі, принаймні, в Україні. Тож цілком логічним видається зробити спробу визначити сутність гібридного протистояння та його складові. Гібридна війна була описана полковником російського Генерального штабу С. Е. Месснером ще у 60-х рр. минулого сторіччя як «Мятежевойна» (його книга «Заколот – ім'я третьої всесвітньої», видана в Буенос-Айресі в 1960 році). Зокрема, за його визначенням, гібридна війна є сучасною версією і формою війни як збройної боротьби. Стилем сучасної війни є «гуманістичне» винищування, коли, наприклад, економічна блокада Німеччини, ядерне бомбардування Хіросіми й Нагасакі вбиває половину, або все мирне населення. Термін *hybrid warfare* з'явився у військовому середовищі США, конкретно – у Корпусі морської піхоти. У відкритій літературі появу цього терміна можна простежити до 1998 р., коли Р. Волкер визначив його як перетинання звичайної війни зі спеціальними операціями [16, с. 26].

У доповіді Джуліо Калхи «Гібридна війна: новий стратегічний виклик НАТО?», представлений на парламентській асамблеї НАТО у квітні 2015 р., зазначено, що цей спеціальний термін особливо активно почав застосовуватися під час Другої ліванської війни 2006 р. у політичних і військових колах для характеристики протистояння Ізраїлю та Хезболли. При оцінці особливостей дій Росії підкреслюється, що Кремль використовує внутрішню слабкість України за рахунок невійськових методів (таких, як політичне, інформа-

ційне та економічне залякування та маніпуляції), які підкріплюються загрозою використання регулярних військ [17].

На думку, Ф. Гоффмана, консультанта міністерства ВМФ США, одного з авторів концепції «гібридної війни», кожній епосі властиві свої специфічні форми війни, а сучасна епоха характеризується процесами гібридизації, у тому числі і у військовій сфері. Традиційні форми війни змішуються з діяльністю організованої злочинності, іррегулярними конфліктами і тероризмом. Для характеристики цієї нової реальності він пропонує застосовувати поняття «гібридної війни», яке нехай і не є суто військовим, але дозволяє оперативно відобразити суть змін у характері сучасної війни. Дослідник визначає гібридну війну як будь-які дії ворога, який швидко та гнучко використовує найрізноманітніші комбінації дозволеної зброї, партизанську війну, тероризм, злочини на полі бою, і все для досягнення політичних цілей [18, р. 35].

Можна виділити такі основні ознаки гібридної війни:

1) гібридну війну не оголошують: це дає змогу країні-агресору маніпулювати міжнародною думкою, а країні, на яку спрямована агресія, неможливо адекватно реагувати на загрозу, оскільки юридичної підстави нібито нема (не оголошено військовий стан);

2) гібридна війна планується під стратегію інформаційної війни, за якою здійснюється побудова такої зомбі-реальності, за якою противника оголошують «нелюдом», «фашистом», приреченим на знищення;

3) метою гібридної війни є не стільки завоювання як таке, скільки створення хаосу, безперервного конфлікту, постійне генерування провокацій, умов, непридатних для життя, руйнування інфраструктури;

4) використовуються постановочні воєнні дії, виконувані акторами, призначені для зйомок картинок для показу в ЗМІ;

5) сутністю гібридної війни є *ідентоцид*, тобто знищення національно-державної громадянської ідентичності країни-суперника [19].

Організаційна структура гібридної війни має децентралізований вигляд, який приховує її реальну ієрархію. Зокрема, окремі ланки діють незалежно і намагаються виконувати свої завдання відповідно до запропонованих загальних політичних цілей. Таким чином, це позбавляє держави, які перебувають під «гібридним» нападом, оборонної стратегії, оскільки змінюються центри загрози; ці держави не в змозі визначити, де повинна бути встановлена лінія фронту і які інструменти треба використовувати для відбиття небезпеки. Відсутність можливості оперативного виявлення чіткого зв'язку між гібридними засобами та їх організаційною ієрархічною структурою кардинально відрізняють «гібридну війну» від інших видів бойових дій.

Гібридні засоби ведення війни можуть бути використані як у стані бойових дій, так і миру, що забезпечує суттєві можливості для маневру по відношенню до держави, яка є об'єктом цієї війни. При цьому, кількість наявних у держави-об'єкта традиційних засобів ведення війни не має значення, оскільки захист від гібридних загроз у край складний. Крім того, використання засобів

«гібридної війни» як джерела загрози може спонукати державу-об'єкта на дії, що відповідають інтересам держави-ініціатора «гібридної війни» [20].

Гібридна війна передбачає використання всеосяжної і дуже тонкої різноманітності військових дій, ресурсів, програм, а також і програм, розроблених для максимального використання економічного і політичного впливу для реформування урядів, рухів або політичних тенденцій у соціально та економічно нестабільні умови. Вона також включає повний спектр військової розвідки, нетрадиційну (включаючи нелегальну) зброю, озброєння, підрозділи підтримки та бойову техніку, доступні для миттєвого працевлаштування, якщо опозиційні елементи регулярних сил або нерегулярних повстанців, терористів або інших недержавних суб'єктів перетинають кордон і становлять пряму загрозу [21].

Одна з особливостей гібридної війни полягає в тому, що цілковита воєнна перемога, на відміну від традиційної війни, буває в ній неможливою для жодної зі сторін. В умовах гібридної війни, коли вирішальна військова перемога втрачає абсолютний характер, на перший план виходить проблема реалізації власних національних цілей та перешкодження реалізації політичних цілей ворога [15, с. 42].

Окрім традиційних військових методів, гібридна війна характеризується важливою економічною складовою. Економічна війна як складова гібридної війни направлена на політичне підпорядкування однієї зі сторін та досягнення інших цілей, які звичайно досягаються класичними війнами. При цьому також досягаються задачі політичного протистояння [22, с. 45].

На відміну від класичної війни, економічні відносини сторін під час гібридної війни звичайно не зазнають повного розриву, що дозволяє країні-агресору приховувати свою участь у гібридній війні, а країні-жертві – отримувати критичні для неї ресурси. Для цілей гібридної війни економічна сфера є важливим операційним простором та ключовим невійськовим механізмом підготовки та реалізації агресії. Установлення факту агресії у невійськових сферах суспільного життя, насамперед в економічній, вкрай ускладнене, а то й взагалі неможливе. Практично завжди існує можливість замаскувати заходи гібридної агресії в економічній сфері захистом національних економічних інтересів, економічною доцільністю та конкурентною боротьбою. Крім того, гібридне протистояння в економічній сфері відповідає цілям приховування та деформалізації міждержавного конфлікту [16, с. 99].

Однією з головних вихідних умов гібридної війни є неможливість повного встановлення відповідальної сили, та/або збирання і подальшої передачі до суду незаперечних доказів. Інформаційна війна на сьогодні є буденною складовою сучасного суспільства. Шляхом заперечення чи викривлення фактів можна легко маніпулювати населенням, переконувати політиків. Тому інформаційну війну можливо розглядати як одну з передумов для гібридної агресії.

Яскравим прикладом цього є висвітлення феномену гібридної війни в публікаціях російських науковців. Член-кореспондент Академії військових наук РВ Олександр Бартош підкреслює, що у військово-

політичному контексті поняття «гібридна війна» може об'єднувати широкий діапазон дій, здійснюваних противником з використанням військових і іррегулярних формувань з одночасним залученням цивільних компонентів. У роботах експертів зустрічається близьке до цього поняття «війни керованого хаосу» [23].

«Гібридні загрози» – *hybrid warfare threats* – визначаються ним як загрози, створювані супротивником, здатним одночасно адаптивно використовувати традиційні і нетрадиційні засоби для досягнення власних цілей. Комплекс гібридних загроз формується заздалегідь визначеним стратегічним задумом і впливає на широкий спектр військових і цивільних цілей противника, включаючи населення країни-мішені. Кінцева мета полягає в підриві сукупної могутності держави, позицій і впливу уряду всередині країни і на міжнародній арені. Таким чином, на відміну від інших видів загроз, комплекс гібридних загроз орієнтується чітко на обраний об'єкт впливу (конкретну країну-мішень), має чітко визначений формат і наперед визначену кінцеву мету і являє собою ядро стратегічного задуму операції. Успішна реалізація комплекс загроз залежить від наявності джерела, здатного забезпечити необхідні сили і засоби, а також можливості доступу до них. Такий синергетичний ефект застосування гібридних загроз обумовлює їх особливу небезпеку для всієї системи забезпечення національної безпеки країни.

Комплекс гібридних загроз має низку характеристик, що забезпечують його ефективне застосування на всіх етапах гібридної війни. Такий комплекс володіє набагато більшою руйнівною силою, ніж проста сума входять до нього загроз. «Кумулятивний ефект» від впливу загроз цього виду забезпечується реалізацією системи комплексних і взаємозалежних підготовчих і виконавчих заходів, пов'язаних з координацією діяльності значної кількості учасників, що діють на території країни-мішені і за її межами. Успіху сприяє вмиле використання факторів, що обумовлюють високу динаміку розвитку обстановки і надання процесам необхідної спрямованості з використанням як невійськових, так і військових рішень. В основі стратегії гібридних воєн лежить цілеспрямована робота з прогнозування та стратегічного планування. Підкреслюється, що саме США і НАТО розробляють стратегії гібридних воєн і рекомендації щодо протистояння гібридним загрозам протягом останніх років, акцентуючи увагу на принципових змінах у характері війни [23].

Важливою складовою війн нового типу російські дослідники вважають «кольорові революції» (технології керованого хаосу), які займають окреме місце в

списку інноваційних підривних технологій. Відомий російський конфліктолог Андрій Манойло визначає *кольорову революцію* як «технологію організації державного перевороту в умовах штучно створеної політичної нестабільності, коли тиск на владу здійснюється у формі політичного шантажу, а основною рушійною силою таранного удару по владі виступає спеціально організований молодіжний рух протесту» [6, с. 14]. Поняття «кольорова революція», на думку Манойло, може включати в себе цілий сценарій державного перевороту і демонтажу політичного режиму, який успішно маскується під народний бунт. «Сьогодні, – підкреслює А. Манойло, – технологіями гібридних воєн і технологіями кольорових революцій практично на праві монополії володіють Сполучені Штати, яким навіть самі терміни «гібридна війна» і «кольорова революція» зобов'язані своїм походженням, і будь-яка держава, що відстоює своє суверенне право на проведення незалежної зовнішньої політики, тим самим ризикує стати мішенню для застосування цих інструментів і технологій» [6, с. 13]. Від політичного шантажу сторони протистояння переходять до силових заходів впливу, реалізація яких може призвести до розв'язання в країні громадянської війни, в ході якої застосовуються технології згаданої вище гібридної війни. Дані поняття використовують аналітиками РФ виключно для аналізу подій на пострадянському просторі («Грузія в російсько-грузинсько-південноосетинському конфлікті 2008 року, Україна в громадянській війні в Донбасі або країни Балтії, які надають свою територію для ударних угруповань НАТО на західних кордонах Росії» [6, с. 16]). Зрозуміло, що на використання Росією даних методів автори свідомо «заплющують очі».

Отже, гібридна війна є одним з важливих і поширених типів міжнародних конфліктів на сучасному етапі. У найзагальніших рисах гібридну війну можна визначити як сукупність заздалегідь підготовлених і оперативно реалізованих дій військового, дипломатичного, економічного, інформаційного характеру, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. До складових гібридної війни належать традиційні та нестандартні загрози, а саме, тероризм, підривні дії, коли використовуються новітні чи нешаблонні технології для протидії перевазі супротивника у військовій силі. Головними складовими гібридного протистояння є економічна, інформаційна і військова. Хоча військовий фактор все ще є важливим, автори вважають саме інформаційну війну базою для підготовки подальшого гібридного протистояння.

Список використаних джерел

1. Hoffman F. G. Conflict in the 21st Century : the rise of hybrid wars. Arlington, 2007. – 72 p.
2. Williamson S. C. From fourth Generation Warfare to hybrid war // United States Army. U.S. Army War College. 2009. URL: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA498391>.
3. Frier N. Hybrid Threats and Challenges : Describe... Don't Define // *Small Wars Journal*. 2009. URL: <https://smallwarsjournal.com/jnrl/art/hybrid-threats-and-challenges-describe-dont-define>.
4. Cebrowski, A. Garstka J. Network-Centric Warfare : Its Origins and Future // U.S. Naval Institute. January 1998. Vol. 124. # 1 (1139). URL: <https://www.usni.org/magazines/proceedings/1998/january/network-centric-warfare-its-origin-and-future>.
5. Смирнов П. Е. Гибридные войны Запада с Россией // Россия и Америка в XXI веке. 2018. Выпуск 4. URL: <https://rusus.jes.su/s20705476000062-5-1/>.

6. Маноїло А. В. Роль цветных революций в современных гибридных войнах // Наука и образование: хозяйство и экономика ; предпринимательство ; право и управление. Москва, 2015. – № 8 (63). – С. 13–18.
7. Бартош А. А. Дипломатия гибридной войны // Дипломатическая служба. Москва, 2019. № 1. С. 23–29.
8. Акулинин В. Н., Елифанова Н.С. Концепция гибридной войны в практике межгосударственного противостояния // Национальные интересы : приоритеты и безопасность. 2015. – № 36 (321). – С. 53–60.
9. Будаев А. В. Гибридные войны США в Южной Америке // Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология. – 2015. – № 4. – С. 271–275.
10. Магда Є. М. Гібридна війна : вижити і перемогти. – Харків : Віват, 2015. – 304 с.
11. Магда Є. М. Гібридна війна : сутність та структура феномену // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». – 2014. – № 4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2489/2220.
12. Магда Є. М. Міжнародний імідж України в контексті гібридної війни // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. – 2015. – № 4. – С. 232–240.
13. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія гібридної війни : гра прихованих смислів // Стратегічна панорама. 2017 – № 1. С. 7–16.
14. Требін М. П. Феномен «гібридної» війни // Гілея : науковий вісник. Київ : Вид-во «Гілея», 2014. Випуск 87. С. 366–371.
15. Яворська Г. М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт // Стратегічні пріоритети. – 2016. – № 4. С. 41–48.
16. Світова гібридна війна : український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – Київ : НІСД, 2017. 496 с.
17. Calha J. M. Hybrid Warfare : NATO's new Strategic Challenge? // Report to NATO Parliamentary Assembly. 7 April 2015. – 11 p.
18. Hoffman F. G. Hybrid Warfare and Challenges // Joint Force Quarterly (JFQ). – 2009. – № 52. – P. 34–39.
19. Костіна Н. П'ять ознак «Гібридної війни» // Трибуна. 12.08.2016. URL: <https://tribuna.pl.ua/news/5-oznak-gibridnoyi-vijni/>.
20. Котенко А. О. Гібридна війна як форма сучасного міжнародного конфлікту // Міжнародні відносини. 2017. – № 13. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3070.
21. Bond M. Hybrid War A New Paradigm for Stability Operations in Failing States. Carlisle : U.S. Army War College, 2007, 25 p. // URL: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a468398.pdf>.
22. Кулицький С. Економічна складова гібридної війни Росії проти України // Україна : події, факти, коментарі. – 2016. – № 20. – С. 44–57. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2016/ukr20.pdf>.
23. Бартош А. А. Гибридные войны во внешней политике США и НАТО : Как обеспечить национальную безопасность России в условиях нетрадиционных угроз и вызовов // Независимое военное обозрение. 2014. – 10 октября. URL: http://nvo.ng.ru/concepts/2014-10-10/1_nato.html.

O. Tryhub, M. Misiats,

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

THE CONCEPT OF HYBRID WAR IN UKRAINIAN AND FOREIGN POLITICAL SCIENCE

The urgency of the study is determined by a number of foreign policy factors, the main of which is the dangerous spread of hybrid conflicts and the need for Ukraine to develop an effective strategy to counter such threats, given the unprecedented act of the Russian Federation's hybrid aggression. The purpose of the current research is to clarify the essence and core features of the hybrid warfare as one of the fourth generation war types and to determine its primary components.

It is noted that the traditional war as a military clash of two states or blocs with defined political goals has already gone past. Among the various approaches to the characterization of military conflicts, the author refers, in particular, to the theory of generations of wars, which notes that modern wars belong to the third generation and are nonlinear, which combine maneuver, tactical and operational skills in the use of military instruments to achieve purposes.

The author believes that modern technologies could qualitatively change the forms and methods of warfare. Thus, the concept of the fourth generation wars bring together a number of more applied approaches, in particular, the theories of the network-centric and the hybrid warfares. The term hybrid warfare has appeared in the U.S. military environment, specifically in the Marine Corps. In the literature, its appearance could be traced back to 1998, when Volcker has defined it as a crossing of the usual war with special operations. The study examines five key characteristics of hybrid warfare, in particular, the one that defines the essence of the hybrid conflict as an identocide, which is the destruction of the national-state civic identity of a rival.

The author concludes that a hybrid warfare involves the use of a comprehensive variety of military actions, resources and programs designed to maximize the use of economic and political influence for reforming governments, movements or political trends in social and economically unstable conditions. The substantial components of the hybrid confrontation are economic, information and military ones. Although the military factor is still significant, the author believe that the information war is the basis for the further hybrid fights.

Key words: hybrid warfare, network-centric warfare, aggression, Ukraine, the Russian Federation.

Рецензенти: Іванов М. С., д-р політ. наук, професор, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв;
Шевчук О. В., д-р політ. наук, професор, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв.

© Тригуб О. П., Місяць М., 2019   Дата надходження статті до редколегії 19.04.2019